

Стопанска Академия "Димитър Апостолов Ценов" –
Свищов
Катедра „Международни икономически отношения“

РЕЦЕНЗИЯ

от Проф. д.ик.н. Таня Горчева –
преподавател към катедра "Международни икономически отношения",
на СА "Д. А. Ценов" – Свищов,

за откриване на процедура по защита на дисертационен труд на тема
*„ЕВОЛЮЦИЯ И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ФИНАНСОВИТЕ
ИНСТИТУЦИИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ“*

въз основа на заповед №304/01.06.2021 на Ректора на Стопанска Академия
за придобиване на образователна и научна степен „доктор“

Автор: Росица Атанасова Проданова,
докторант № D020317147
в катедра „МИО“

Научен ръководител:
Доц. д-р Здравко Георгиев Любенов

I. Общо представяне на дисертационния труд

Предложеният ръкопис е в обем от 218 страници, вкл. приложенията и представлява завършен и добре структуриран научен труд от гледна точка на основните опорни точки: европейски финансови институции; модели на взаимодействие между институциите в ЕС и взаимовръзка между ЕЦБ, ЕСЦБ и европейската монетарна системата. Визуално част от постановките в изложеното са представени посредством 14 таблици и 24 фигури.

Съдържанието е структурирано в три глави, увод и заключение, които са изградени съобразно предписанията за форматиране на подобен вид научно изследване. Добро впечатление прави достъпният и разбираем език на изложението.

В по-голяма част от съдържанието са представени процесите и явленията, свързани с еволюцията на финансовите институции в Европейския съюз и неговата монетарната интеграция, но наред с това се дава приоритет и на познавателния характер на разглежданите въпроси, определящи редица проблеми и обструкции, обусловени от историческото развитие на европейските финансови институции и текущата им функционално-управленска структура. Предлага се методология за тестване на координацията между фискална и парична политика в рамките на монетарния съюз на ЕС.

Разработката се отличава с богат списък на използваните литературни източници – 205 на брой, вкл. на български, английски и руски, както и дълъг списък от документални източници в голямата си част актуални и съвременни, което е безспорно предимство.

Прецизно са формулирани обектът (а именно - финансовите институции на Европейския съюз и Паричният съюз на ЕС), **предметът** (еволюцията на финансовите институции в Европейския съюз и монетарната интеграция от гледна точка на нормативна основа, политики, реални действия, както и нови перспективи и възможности за бъдещо развитие) и **общата цел** на изследването - (да се изследват в еволюционен и функционално-организационен план финансовите институции на Европейския съюз, с водещата роля на ЕЦБ, с оглед разкриване на възможните източници и причини за евентуални неоптимални резултати от тяхната дейност), която авторката декомпозира в конкретни направления.

Самата **изследователска теза е формулирана коректно** като отразява, как при функционирането на финансовите институции на ЕС, с водещата роля на ЕЦБ, се постигат редица положителни резултати, но също така и редица проблеми и обструкции, обусловени от историческото им развитие и текущата им функционално-управленска структура.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

А) Актуалност на темата

Предложеният ръкопис се отличава с актуалност на темата. Монетарната политиката на Европейския съюз е важен момент от цялостната философия на интеграционните процеси, затова нейното прилагане е съществена част от стремежа за подобряване икономическата и банковата стабилност на монетарния съюз, но и на страните, членки на ЕС като цяло. Това превръща успешното функциониране на монетарния съюз в основна задача за националните финансови и банкови институции включително и на нашата страна, кандидатстваща за членство. Проследявайки съдържанието на разработката, става ясно, че наред с чисто теоретичните постановки се поставят и редица

прагматични проблеми за приложимостта на принципите за прозрачност и отчетност в ЕЦБ, а това се оценява като положителен момент.

Б) Бележки по съдържанието на дисертационния труд

Дисертационният труд е структуриран съгласно установените в практиката принципи за изграждане на научното изследване. Ето защо в първа глава са разположени теоретичните основи, описващи възникването и развитието на международните финансови институции.

Положително се оценява теоретичният фундамент при изграждането на основната постановка на дисертационния труд. Представени са мнения, дефиниции, аспекти и подходи на различни автори, работещи в областта на европейските монетарни политики.

Безспорно положително качество е и фактът, че се разглежда широка теоретична постановка за развитието на европейската политика в монетарната и валутно-финансовата област. Положителен момент представлява анализа за ролята на международните финансови институции за развитието на международните икономически отношения.

Във втора глава вниманието се фокусира върху европейските финансови институции като институционално отражение на европейската интеграция.

В трета глава са представени анализи и оценки, както и авторови емпирични изследвания, свързани с развитието на финансовите институции в ЕС и актуалните предизвикателства пред тях, вкл. в условията на COVID-19.

Анализирайки степента на разработеност на изследваната проблематика от други учени стигаме до извода, че едно от положителните качества е фактът, че се разглежда широка теоретична постановка на темата за институционална система на Европейския съюз и моделите на взаимодействие между нейните финансови институции и другите управленски структури в интеграционната система. Друг положителен момент при разработването на посочените теоретични проблеми е прилагането на критичен подход и отразяване на собственото отношение на автора по темата.

Според предварително направената от СА „Д. А. Ценов“ справка за плагиатство кандидатката е спазила правилата на научната етика, включително коректно цитиране на литературните източници и на авторските становища.

В) Методологична конструкция и инструментариум

В първа глава при изработване на теоретичните постановки, необходими като фундамент за изследването по-нататък, се използват общонаучни методи логическа проверка; каузални зависимости и др. Добро впечатление прави изясняването на понятийния апарат и прецизирането на основните категории.

Във втора глава се пристъпва към изясняване моделите на взаимодействие между финансовите институции в ЕС и другите управленски структури в съюза. Изяснява се взаимовръзка между ЕЦБ и ЕСЦБ в цялостната монетарна система в ЕС с помощта на редица вербално-графични модели.

В трета глава на разработката анализът акцентира върху съвременните предизвикателства пред европейските финансови институции.

Посочените по-горе методи допринасят за адекватен анализ на използваните емпирични данни, както и при статистическата им обработка.

Авторефератът отразява точно и пълно съдържанието и духът на дисертационния труд. В хода на подготовката на дисертационния труд авторката е публикувала самостоятелна научна студия и научна статия, свързани тематично с дисертационния труд, в изданията на Стопанска Академия и три самостоятелни доклада, единият от които в чуждестранно издание, с което надхвърля минималните изисквания от НАЦИД. Наред с това в посочения период на подготовка авторката е участвала в две международни научно-практически конференции и в две студентски научно-практически конференции, както и в едно от изданията на докторантската научна сесия, традиционно провеждана от Стопанска Академия.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Въз основа на изложеното стигам до извода, че в съдържанието на дисертационния труд се наблюдава развитие на съществуващи научни идеи и концепции, значими за съвременната научна мисъл, което ми позволява да изведа следните приносни моменти, а именно:

- В дисертационния труд се изгражда теоретичен фундамент за изясняване на функционирането и ролята на глобалните финансови организации и институции в действащия международен финансово-икономически ред, което от своя страна позволява систематизирането и анализирането на изследванията върху възникването, същността и развитието на европейските финансови организации и институции и в частност на ЕЦБ.
- Изгражда се рамка за анализиране еволюцията на европейските финансови институции, както във функционален така и в системно-организационен аспект, в резултат на което се извеждат предизвикателства пред европейските финансови институции, и в частност ЕЦБ.
- На основата на изведените структурни, нормативни и функционални аспекти от дейността на европейските финансови институции по емпиричен път се тества координацията между паричната и фискалната политика на ЕС.

- Провежда се операционен анализ за илюстриране на мащаба на дейността на финансовите институции на ЕС и на ЕЦБ в частност, въз основа на който се установява асиметрична динамика в балансовите позиции на ЕЦБ, и ниска корелация с движенията на БВП.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд

Като цяло идеята за дисертационния труд е подчинена на това да се направят предложения за оптимизиране дейността на европейските финансови институции. Във връзка с това смятам, че целта на изследването е постигната, макар, че се отбелязват и някои слабости, а именно:

1. Разкриването на Европейските финансови институции в еволюционен план би било по-прегледно, ако се оформи в табличен вид, като се фиксират отделните етапи.
2. В теоретичния фундамент не се разкрива ясно връзката между европейските финансови институции и еволюционното развитие на целия ЕС, а тази връзка е безспорна.
3. Прекалено много място и внимание се отделя на международните финансови организации, което отклонява изложението от основната тема. Наред с това изложението в тази част е подчертано дескриптивно.
4. В увода се декларира, че извън обхвата на изследването остава разширението на Еврозоната и присъединяването на нови страни, вкл. и България, а по мое мнение това е важен ракурс, който е не само актуален, но и важен за развитието на българската икономика.

Независимо от задълбоченият анализ на моделите на взаимодействие между финансовите институции в ЕС и другите негови управленски структури остава неизяснен въпросът, как европейските финансови институции и тяхното функциониране допринасят към сигурността на европейските граждани, влизащи в ролята на дребни инвеститори, вкл. по отношение функционирането на европейските инвестиционни и пенсионни фондове, който авторката може да осветли допълнително.

V. Обобщено заключение и становище

Въз основа на изложената информация и независимо от направените бележки, които не намаляват значимостта на предложеното изследване, стигам до заключението, че представеният дисертационен труд отговаря на формалните изисквания по установените критерии, за присъждане на образователно-квалификационна и научна степен „доктор“ по научна специалност 05.02.10 - „Световно стопанство и международни икономически

отношения” в професионално направление 3.8. “Икономика”. По тази причина предлагам на научното жури да даде положителен вот.

05.07.2021 г.

Свищов

(Проф. д.ик.н. Т. Горчева)